

Ideas genialas e futuristicas

(anr/sr) «Be a Genius» ei la concorrenza per persunas giuvnas tochen 30 onns ch’ei vegnida lantschada a caschun dalla EX18 a Mustér. Il venderdis sera ein ils participonts vegni undrai ella sala Kaiser dalla claustra a Mustér. Endisch dils 17 projects inoltra ein vegni rangai en duas categorias. Sco victur ha *Noah Fetz* da Domat astgau turnar a casa. Quei grazia a sia «BZS App», ina app adattada pils scolars dil Center da formaziun Surselva per controlla da notas, urari ed auter. Aschi geniale sco sempla para l’idea da *Flurin Jacomet* e *Maurus Fry*. Ils secund plazza han presentau lur visiun da midar igl anteriur spital dil militar – che s’auda alla claustra – en in Center da datas Mustér.

Aschi sempel sco genial ed empauet absurd

«Be a Genius» – endisch projects da giuvenils ein vegni premiai a Mustér

DA SUSI ROTHMUND / ANR

La «BZS App», ina app per caussas organisatoricas e per controlla da notas pils scolars dil Center da formaziun Surselva, ei in project da Noah Fetz da Domat. Cun sia idea innovativa ha el persuadiu la giuria dalla concorrenza «Be a Genius» – lantschada en connex culla EX18 a Mustér – e gudignau igl empren premi dotaus cun 2000 francs. L’idea per la concorrenza – ch’ei sedrizzata a persunas giuvnas tochen 30 onns – ei vegnida da *Rita Huonder*, la presidenta dil comite d’organisaziun dall’EX18. A caschun dalla premiaziun, ch’ha giu liug il venderdis sera ella sala Kaiser dalla claustra a Mustér, ha ella puntuau l’impurtonza da persunas cun visiuns ed ideas per in bien avegnir dalla regiun. Persunas giuvnas che veglien restar ella patria dueigien buca stuer ir ella Bassa per haver in bien avegnir. Che la Surselva ha senz’auter persunas giuvnas cun bunas ideas realisablas ni era cun visiuns magari exageradas e forsa absurdas ei semussau il venderdis cu

ils endisch projects ein vegni presentai. Per in bien avegnir drova ei innovaziun e sco *Edgar Durschei*, il president dalla suprastanza dall'Uniun da commerci e professiun Mustér, ha declarau fagend allusiun ad in citat d'Albert Einstein astgan ideas innovativas era esser empau absurdas: «Sch'ina idea para buc absurda all'entschatta, lu dat ei negina speranza per ella.»

Ideas genialas

Duas ideas innovativas ch'ei gia realisadas e sin buna via ein stadas sil program dalla sera. Aschia han ils films da DHD Media, la giuvna interpresa da Mustér ch'exista dapi il 2017, dau investa da quei ch'ei curriu e passau a caschun dall'EX18. DHD Media, quei ein ils treis students *Gian-Andrea Huonder*, *Niels Deragisch* e *Martin Defuns* ch'han gia dètg bien success cun lur interpresa giuvna. Plinavon ha *Johannes Hofer* presentau l'idea ch'el e dus constudents han giu. Numnadamein da realisar in steamer purtabel. Els han fundau ina societad acziunara, schau patentar il steamer e schurmegiar ils dretgs da design. Maunca mo aunc la producziun all'engronda da lur «Steady» e per quella tscherchan ei uss investurs. Bia daners e lubientschas duvrass ei era per realisar entgins dils projects inoltrai a «Be a Genius». Mo tgisà, forsa ein perfin il kino dad autos ed il parc da divertiment sur Glion in di realitad. Ils anials da metal da *Serafin Bundi* (4. rang) vegnan en mintga cass gia purtai ed era l'idea dallas soras *Valeria* ed *Alina Hendry* «Valysart» (3.rang) ei gia realisada e lur moda anfla cumpraders.

Dil spital al center da datas?

Serafin Beer, *Sebastian Früh* e *Marco Blumenthal* ein stai ella giuria dalla concorrenza «Bea a Genius» ed han valetau ils projects inoltrai tenor la lavur a scret e la presentaziun. Tenor Beer seigi ei magari stau sco da cumparegliar meila cun péra damai ch'ils projects erien immens differentes. Il victur *Noah Fetz* ha oravontut perschuadiu la giuria sco persuna. Avon ch'el frequenti la scola a Glion eis el staus in onn alla scola cantunala a Cuera e leu dev'ei ina semeglionta app pils scolars. «Quella app da quintar la media da notas ed auter ha muncau a mi a Glion e perquei hai jeu giu l'idea da realisar mez ina app», ha Fetz declarau il venderdis. «El ha priu a pèz in problem ed anflau ina sligiazion. Quei ei exact quei ch'ei drova, personas che fan e concretiseschan», ha Beer puntuau en discuors cun

l'Agentura da novitads rumantscha. Per «absolut geniala» taxescha el era l'idea da *Flurin Jacomet* e *Maurus Fry*. Ils scolars dil gimnasi dalla claustra han inoltrau il project da realisar egl anteriur spital da militar che s'auda alla claustra il Center da datas Mustér. Ils mats han gia contactau sorprendiders potenzials dil project e sche tut mondi bein sappien ei s'entupar il mars cun persunas dil fatg dalla Sunrise. Dalla giuria han ei era survegniu il tip da contactar firmas sespecialisadas sin segirtad che savessen sorprender il project. Ch'ils giuvens san buca realisar sezs lur idea ei evident. Ei quantan cun cuosts da ver 20 milliuns francs per la realisaziun. Ils responsabels dalla claustra han ei secapescha contactau e lezs fussen da principi aviarts da vender il spital per quei intent. «Nus fagein ussa la matura e suenter in studi aschia che nossas capacitads tonschan buc», ha Jacomet manegiau riend. Ei sappien silpli survir sco persunas da contact. Duessi il Center da datas Mustér denton daventar realitad profitassien ei secapescha era sch'in tal project vegnessi realisau ella regiun. Las ideas mauncan en mintga cass buc a Jacomet e Fry e sco els han tradiu – mo quei han ei buc ughegiu da dir duront la presentaziun – fussien era bunkers vits dil militar adattai sco centers da datas, e tals ha ei en abundanza. «L'idea sco tala ei fenomenala ed els han fatg bia patratgs», ha Beer declarau. Era el spera ch'il center da datas possi vegnir realisau: «Quei fuss ina gronda causa pil futur da nossa regiun.»